

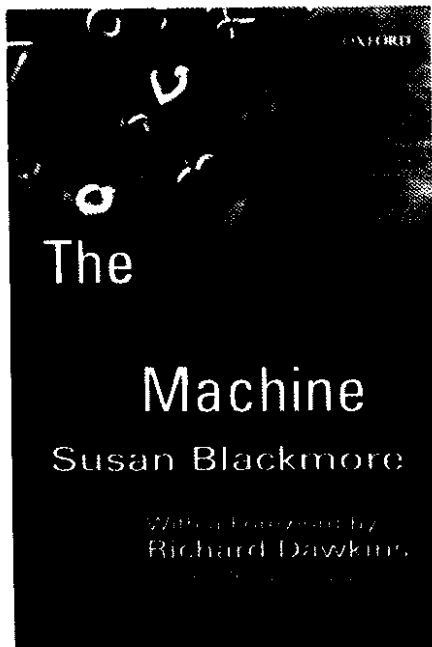
معرفی کتاب

کتاب "ماشین مِم" توسط سوزان بلک مور، روان‌شناس انگلیسی، تألیف گردیده است. بلک مور فعالیت علمی خود را با مطالعه در زمینه پاراپسیکولوژی و پدیده‌های فراطبیعی (paranormal) آغاز نمود. بعد از مدتی در این مورد شک کرد و علاقه او بیشتر معطوف به این گردید که اصولاً چرا مردم به این گونه امور رو می‌آورند. وی به دلیل بیماری، که در مقدمه کتاب توضیح داده شده است، مدتی فعالیت کاری خود را رها کرد و صرفاً به مطالعه پرداخت. به گفته خود وی کتاب‌های داو کینز (Dawkins) و دنست (Dennett) در این دوره بر او اثرگذار بوده و مفهوم مِم‌ها را مجدداً برای وی برجسته نموده است.

این اثر شاید یکی از بهترین تألیفات در زمینه "مِم‌ها" باشد. بلک مور با بحث کوتاهی، از داروینسم شروع و نظریه «ژن‌های خودخواه» داو کینز را به زبانی بسیار روان بازگویی می‌کند. به ادعای داو کینز در تکامل موجودات یک عامل تکثیر یابنده (replicator) وجود دارد که برای تکثیر و بقای خود از ناقل (vehicle) سود می‌برد. در واقع ناقل توسط عامل تکثیر یابنده مورد بهره‌برداری و حتی سوءاستفاده قرار می‌گیرد. آنچه مهم است، ازدیاد و تکثیر عامل اخیر است و ناقل هر قدر هم در خدمت عامل تکثیر یابنده باشد، باز در مقابل آن، ارزش ذاتی ندارد و فناشدنی است. او مولکول DNA و ژن‌ها را عوامل تکثیر یابنده می‌داند که از بدن جانداران به عنوان ناقل استفاده می‌کنند. رقابت، بین جانداران و ارگانیسم‌ها نیست (برخلاف آنچه داروین در ابتدا تصور می‌کرد)؛ بلکه بین عوامل تکثیر یابنده (ژن‌ها در این مورد) است. هدف تکثیر ژنهاست؛ اگرچه به قیمت نابودی ناقل‌ها تمام شود. داو کینز در کتاب «ژن‌های خودخواه» این مسئله را به تفصیل شرح داده است. او در پایان کتاب اشاره می‌کند که ژن‌ها تنها عوامل تکثیر یابنده جهان نیستند و عوامل دیگری نیز می‌توانند نوعی تکثیر یابنده (replicator) باشند.

در این مرحله است که فکر یا نظریه مِم‌ها شکل می‌گیرد. اگر فکر، رفتار، صفت و یا هر پدیده دیگری دارای سه صفت تنوع (variation)، انتقال به غیر و محفوظ ماندن (retention یا heredity) و مورد انتخاب واقع شدن (selection) باشد، می‌تواند مانند ژن‌ها در فرایند تکامل وارد شود. او این عناصر یا واحدهای غیر بیولوژیک را "مِم" می‌نامد. اصطلاحی که از Mimeme (تقلید) یونانی اخذ و اخیراً وارد فرهنگ اکسفورد نیز شده است.

روش تکثیر مِم‌ها به طور عمده تقلید و یادگیری اجتماعی است. تصور کنید عده‌ای یاد بگیرند که با زدن سنگ جاندار را شکار کنند (تنوع)، سپس الگوی این رفتار محفوظ

The Meme Machine

Susan Blackmore
Oxford University Press, 1999